

Nr 297

Av herr **Ståhl m. fl.**, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t gjorda framställningar under åttonde huvudtiteln.

Skolväsendet, den högre utbildningen och forskningen hör enligt vår mening till de områden som måste inta en prioritetsställning i anslags-hänseende. Från den meningsriktning vi företräder har sålunda vid årets riksdag liksom tidigare år ställts förslag om förbättringar på dessa områden utöver vad Kungl. Maj:t förordat.

Denna inställning utgör emellertid intet hinder för en kritisk granskning av begärda anslag för olika ändamål också på det kulturella området. Tvärtom måste föreliggande möjligheter till besparingar, administrativa förenklingar och i vissa fall undanskjutande av mindre angelägna uppgifter ske för att om möjligt undvika belastningen på statsfinanserna och bereda största möjliga utrymme för verkligt angelägna upprustningsåtgärder och reformer. I detta syfte vill vi föreslå följande besparingsåtgärder under åttonde huvudtiteln.

Utrustningsnämnd för universitet och högskolor avstyrkes.

Departementschefen har förordat att en Kungl. Maj:t direkt underställd utrustningsnämnd för universitet och högskolor inrättas. Nuvarande fyra utrustningsnämnder för olika universitet skulle dock tills vidare fortsätta sitt arbete och den nya nämnden utgöras av de nuvarande utrustningskommittéerna, var för sitt område. Förslaget avser sålunda närmast att kommittéerna får ett fastare gemensamt kansli. Härigenom beräknas ett med 54 000 kr. ökat anslagsbehov uppstå. Vi är icke övertygade om att den sålunda förordade organisationsformen är den mest ändamålsenliga för en rationell uppläggning av arbetet med anskaffning av inventarier och utrustning för universitet och högskolor. Frågan synes närmare böra utredas. I avvaktan härpå föreslår vi att riksdagen måtte avslå förslaget om inrättande av den nya nämnden och anvisande av ett förslagsanslag av 90 000 kr. för ändamålet. Med hänsyn härtill synes dock en uppräknig av delposten 4, Ersättning till expenser och tillfällig arbetskraft å ecklesiastikdepartementets avlöningsstat böra ske med 36 000 kr.

Indragning av en byrådirektörstjänst i skolöverstyrelsen.

Skolöverstyrelsen har i sina äskanden föreslagit att en tjänst som byrådirektör i Ae 24 vid överstyrelsens försöksavdelning skall indragas.

Ehuru åtgärden icke synes ha något samband med de förslag till ändringar i personalförteckningen i övrigt, som överstyrelsen förordat men departementschefen endast delvis anslutit sig till, har departementschefen icke ansett sig böra ta ställning till den föreslagna indragningen av nämnda byrådirektörstjänst.

Då några skäl sålunda icke anförts mot den föreslagna indragningen förordar vi bifall till skolöverstyrelsens förslag på denna punkt. Överstyrelsens avlöningsanslag kan därigenom sänkas med 27 000 kr.

Avskaffande av läroboksnämnden.

Granskning av läroböcker för den allmänna skolans behov utövas för närvarande av en särskild nämnd, statens läroboksnämnd, bestående av såväl lekmän som fackmän (SFS 1948: 613 med ändringar i SFS n:ris 1950: 42, 1957: 13).

Läroboksnämndens arbete begränsas i stor utsträckning till att av expertis inhämta omdömen om utgivna eller till utgivning förberedda böcker. Sådana omdömen åberopas av de utgivande förlagen sedermera i reklamkampanjer ungefär på samma sätt som s. k. recensionsklipp. Det är givet att dessa sakkunnigutlåtanden i vissa fall kan vara av stort värde för lärobokens utformning, särskilt i kommande upplagor. Det kan emellertid inte fördöljas, att det förhållandet att läroboksförfattarna i ett ämne själva ej kan ifrågakomma som omdömesgivare i förhållande till andra böcker i ämnet, har lett till svårigheter för nämnden att erhålla de lämpligaste sakkunniga till "lektörer". Granskningen i läroboksnämnden har därför i vissa fall kommit att influeras av tillfälligheter, grundade på valet av sakkunniga.

Viktigare är emellertid synpunkten att förlagen numera i växande omfattning själva ägnar läroböckerna sådan kontroll och översyn samt vanligtvis tillmötesgår skolmyndigheternas uttalade önskan att låta en lärobok vara produkt av ett lagarbete. Därmed har behovet av en statlig granskningsmyndighet högst avsevärt förminskats.

Läroboksnämnden bindes även i sitt arbete av vissa bestämmelser om vad som avses med begreppet lärobok, och nämndens instruktion försvårar också bokförlagens strävanden att väsentligt förnya och förbättra de tryckta hjälpmidlen i skolans dagliga arbete.

De förhoppningar som från kommunalt håll på sin tid knöts till nämndens tillkomst — nämligen att den skulle verka som sovringsinstrument i en alltför rikhaltig och dyrbar skolboksflora — har icke infriats. Det finns skäl att förmoda att kommunförbundens egna skoldelegationer i samarbete med skolstyrelseförbunden skulle ha väl så stora möjligheter att uppträda som en kostnadspressande part gentemot förlagen. De resultat som redan nåtts i fråga om bokhandelsrabatter antyder möjligheten av en sådan utveckling.

Då vi principiellt är av den uppfattningen att statlig dirigering på detta område ej erfordras utan att konkurrensen så långt möjligt bör utgöra en prisbildande och effektivitetsbefrämjande faktor föreslår vi att statens läroboksnämnd avskaffas från och med kommande budgetår. Det bör ankomma på skolöverstyrelsen att i samråd med kommunförbunden överta de arbetsuppgifter som eventuellt kan uppkomma i samband med nämndens avveckling. Av departementschefen uppfört anslag till läroboksnämnden med 67 000 kr. bör sålunda avstyrkas.

Med hänsyn till det ovan anförda hemställer vi,

att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, bil. 10,

1. under punkten 1, Ecklesiastikdepartementet: Avlöningar för budgetåret 1959/60 måtte anvisa ett förslagsanslag av 1 861 000 kr., vilket i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag innebär en uppräknig med 36 000 kr.;
2. måtte besluta att den under punkten 3 redovisade utrustningsnämnden för universitet och högskolor icke inrättas;
3. måtte besluta att det under ovannämnda punkt uppförda förslagsanslaget av 90 000 kr. utgår;
4. under punkten 171, Skolöverstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1959/60 måtte anvisa ett förslagsanslag av 5 527 000 kr., vilket i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag innebär en minskning med 27 000 kr.;
5. måtte besluta att den under punkten 201 redovisade läroboksnämnden avskaffas;
6. måtte besluta att det under ovannämnda punkt uppförda förslagsanslaget av 67 000 kr. utgår.

Stockholm den 27 januari 1959

Manne Ståhl

Ebbe Rydén

Sven Antby

Henning Gustafsson
i Skellefteå